

ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙНОСТИ НА КОМИСИИТЕ ЗА БОРБА С ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ ПРИ МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ

Ас. д-р Любка Атанасова

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Резюме. Настоящата статия представя подробен анализ на дейността на местните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и дейността на училищните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни. Целта на направеното проучване е да се установи кои от компонентите на съдържанието на възпитанието са застъпени в превантивната дейност на комисииите и до каква степен задоволяват целите и задачите на съответния компонент на съдържанието на възпитанието. Също така е потърсена връзката между корекционната дейност и заложените цели на процеса на възпитание и превъзпитание. Анализирани са седем плана за дейност на местните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и седем плана за дейност на училищните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни. След направения анализ на вече споменатите планове се доказва връзката между заложените дейности и целите и задачите на здравното възпитание, както и връзката между участието на учениците в извънкласни и извънучилищни дейности и превенцията на противообществени прояви.

Ключови думи: местна и училищна комисия; противообществени прояви; възпитание; извънкласни дейности; извънучилищни дейности

Съгласно Закона за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни всяка община трябва да има Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни. Тази комисия изпълнява определени задачи, една от които е свързана с чл. 8, ал. 1, т. б от Закона за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни, а именно разработване и прилагане на „програми за образование и социална интеграция на малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви, и непълнолетни, извършили престъпления“⁽¹⁾. Също така към всяко училище се сформира Училищна комисия за борба с противообществените

прояви при малолетни и непълнолетни. В нейния състав влизат педагогически съветник, психолог (ако в съответното училище има щатна бройка) и педагози, преподаващи в училището. Има училища, в които медицинското лице, и по-точно медицинската сестра, е част от тази комисия. При липса на педагогически съветник и/или психолог в състава на комисията участват само педагози. Съставът на комисията се определя на заседание на педагогическия съвет.

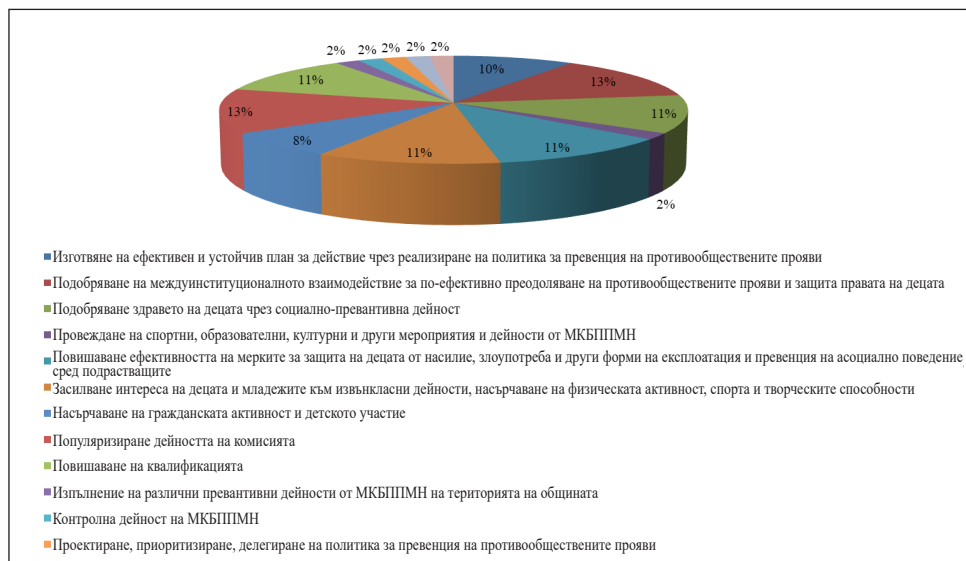
Анализирани са 7 (седем) броя годишни планове за дейността за 2020 и 2021 година на местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни – две са от Северозападния район на планиране, три – от Югозападния район на планиране, и две – от Южния централен район на планиране. При една част от местните комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни плановете за дейността са разработени за календарна година, т.е. от месец януари до месец декември, а при друга част – за учебна година: от месец септември на едната година до месец август на следващата година.

Целта на направеното проучване е да се установи кои от компонентите на съдържанието на възпитанието са застъпени в превантивната дейност на комисии и до каква степен задоволяват целите и задачите на съответния компонент на съдържанието на възпитанието.

Задачите на проучването са следните: очертаване на основни характеристики на комисии – Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и Училищна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни; анализ на планове за дейността на Местната комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и на Училищната комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни; обработване на натрупаните данни от анализа.

Основният метод, който е използван, е теоретичен анализ на плановете за дейността на Местната комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и на Училищната комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и математически – изготвяне на диаграми, посредством Microsoft Office Excel.

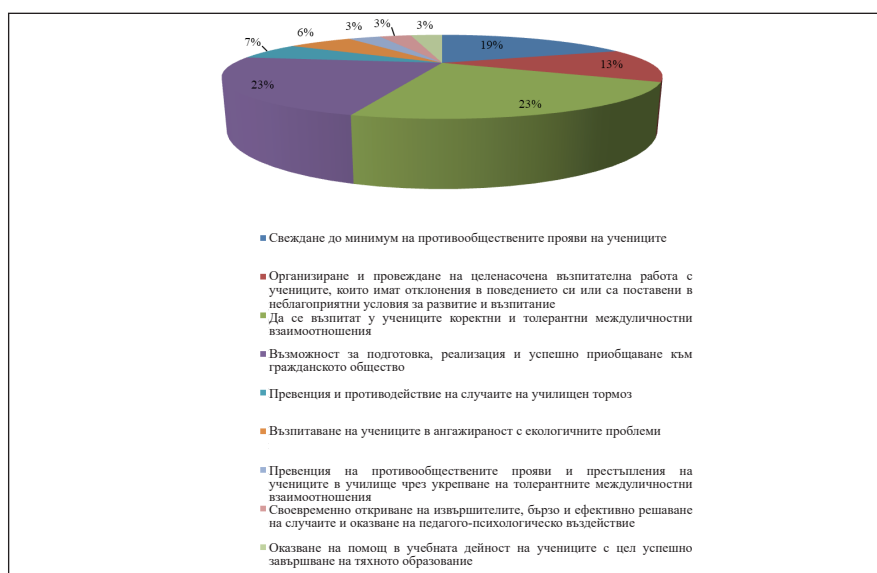
Прави впечатление, че при анализирания седем плана най-често срещаните цели, които си поставя Местната комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни, са следните: „Подобряване на междоинституционалното взаимодействие за по-ефективно преодоляване на противообществените прояви и защита правата на децата“ и „Популяризиране на дейността на комисията“⁽²⁾. Следващите по честота цели, които се срещат при шест от комисии, са: „Подобряване здравето на децата чрез социално-превантивна дейност“⁽³⁾, „Повишаване на ефективността на мерките за защита на

Фигура 1. Цели на местните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни

деца от насилие, злоупотреба и други форми на експлоатация и превенция на асоциално поведение сред подрастващите⁴⁴⁾, „Засилване на интереса на децата и младежите в извънкласни дейности, насърчаване на физическата активност, спорта и творческите способности“⁴⁵⁾ и „Повишаване на квалификацията“⁴⁶⁾. Във връзка със заложената цел за експлоатация и превенция на асоциално поведение Снежана Попова и Благой Калпачки смятат, че превенцията на насилническите и деструктивните прояви на подрастващите е сложен проблем с изключителна социална значимост. Именно поради това тя трябва да се превърне в основен приоритет за посттоталитарното ни общество, особено в контекста на задълбочаването на мултипликативните ефекти на рисковите социално-икономически и политически фактори за провокиране на агресивността на подрастващите. Динамичното развитие на глобализационните процеси в постмодерността също детерминира потребността от фокусиране върху процесите, които подпомагат предпазването от асоциални поведенчески прояви (Popova, Kalpachki 2018, 946). От тези цели с най-голяма честота ще се разглеждат предвидените задачи и дейности, свързани с цел „Подобряване здравето на децата чрез социално-превантивна дейност“ и цел „Засилване на интереса на децата и младежите в извънкласни дейности, насърчаване на физическата активност, спорта и творческите способности“. Включването на ученици в различни спортни дейности и изяви „насърчава развитието на личностни

качества като организираност, самостоятелност, самоконтрол, търпеливост, решителност, настойчивост, инициативност и пр., които помагат на децата да се справят успешно с житейските си задачи и да преодоляват по конструктивен начин трудностите и личните проблеми в ежедневието“ (Kalpachki 2019, 81). В плана за дейност на една от местните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни има заложените следните цели: „Мотивиране и интегриране за дейности по интереси – АРТ, дигитален свят, спорт, изкуства, литература“ и „Гражданско образование – екологосъобразна социализация на детската личност“⁽⁷⁾.

Фигура 2. Цели на училищните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни

При анализа на плановете за дейността на училищни комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни се установява, че целите, които си поставят, са абсолютно идентични. Целите на комисиите са свързани с „провеждане на целенасочена възпитателна работа с учениците, имащи отклонения в поведението си или са поставени в неблагоприятни условия за развитие и възпитание, свеждане до минимум на противообществените прояви сред малолетните и непълнолетните (тютюнопушене, употреба на алкохол и наркотици, кражби и др.), укрепване на толерантните междуличностни взаимоотношения, осигуряване на възможност за подготовка, реализация и успешно приобщаване на учениците с про-

тивообществени прояви към гражданското общество“⁽⁸⁾. При две от училищните комисии има заложена цел „възпитаване на учениците в ангажираност с екологичните проблеми“⁽⁹⁾.

Анализирайки плановете за дейностите на училищните комисии се вижда, че в структурно отношение се различават. Разделени са на дейности и мероприятия – дейности с ученици, дейности с родители, взаимодействие с други институции. От така предложените дейности за нас представляват интерес дейностите с ученици. Всяка училищна комисия предвижда дейности, специфични за съответното училище. Много от предвидените дейности са свързани със запознаване на учениците с различни нормативни документи, свързани с правата на детето и противообществените прояви, както и с правилниците на самото училище. Немалка част от комисиите в своите планове залагат на превенция на различните зависимости – тютюнопушене, алкохол, наркотици⁽¹⁰⁾. Има много дейности за включване на учениците в различни конкурси, организирани от самото училище, съответната училищна комисия. Както беше споменато по-горе, в две от комисиите има заложена цел, свързана с екологичните проблеми. Но в дейностите с учениците няма конкретна дейност, която да се свързва с тази цел. Едва в един от разгледаните планове за дейността на училищната комисия са предвидени дейности за повишаване интереса на учениците към извънкласните дейности⁽¹¹⁾. Според проведено в периода май – юни 2021 г. от В. Боянова, К. Теодосиев и Б. Йорданова проучване не само извънкласните дейности, но и извънучилищните се определят особено в „сферата на здравното образование като изключително нужни и полезни, но все още недостатъчно използвани“ (Boyanova, Teodosiev & Yordanova 2021, 1235). Според мен не трябва да се пренебрегват, тъй като в основата си тези дейности са с водеща възпитателна функция. Извънкласните дейности притежават много висок възпитателен потенциал. Чрез различни организационни форми, осъществявани във времето на извънкласните дейности, у учениците се формират нагласи и норми на поведение. И в допълнение „приобщаването към позитивна дейност в групата е подход за редуциране на агресията“ (Takvorian-Solakian 2016, 628). Приобщаването на ученик с противообществени прояви към извънкласни или извънучилищни дейности трябва да бъде в позитивно настроена общност към такъв ученик, а не да бъде игнориран. Само тогава би променил своите възгледи, нагласи и норми на поведение.

При шест от местните комисии към целта, свързана с подобряване на здравето, предвиждат три основни задачи, а именно: „Превенция на рисковото поведение и промотиране на здравето на децата“, „Опазване здравето и живота на децата като участници в пътното движение“ и „Превенция на зависимостите“⁽¹²⁾. При една от комисиите има още една задача, която си поставят – „Участие на деца в спортни занимания за здравословен начин

на живот¹³⁾. Дейностите, предвидени по дейност „Превенция на рисковото поведение и промотиране на здравето на децата“, са свързани главно с информационни кампании за здравословен начин на живот, полово възпитание, ХИВ/СПИН¹⁴⁾. Тъй като разгледаните планове са от текущата календарна година, в два от тях е заложена дейност, свързана с мерките, предвидени при епидемична обстановка, в частност с COVID-19¹⁵⁾. Най-голямо разнообразие на дейностите се наблюдава при задача „Опазване здравето и живота на децата като участници в пътното движение“. Дейност „Информационна кампания за безопасно поведение на пешеходците и водачи на МПС и избягване на рисковите ситуации за ПТП“¹⁶⁾, като е уточнено „през пролетно-летния период“¹⁷⁾ или „през годината“¹⁸⁾. Предполага се, че останалите дейности са специфични и са свързани с определени особености на общината и населените места, включени в територията ѝ. Заложени са дейности с опасни игри около жп гари и прелези, преминаване на подлези и надлези в близост до жп линии, прожектиране на филм с превантивна цел, работа с Института за пътна безопасност. Към дейност „Превенция на зависимостите“ задачите са еднакви във всички планове: организиране на форуми и дискусии от местните комисии за „интегриране ресурсите с цел превенция и противодействие на употребата на ПАВ. Рискови фактори. Противодействие на наркоразпространението в училище“ и „Реализиране на проекти с активното участие на учащите за превенция на тютюнопушенето“¹⁹⁾, като при едната комисия е добавена и употребата на алкохол²⁰⁾, а при друга се предвижда „Създаване на видеоклипове“²¹⁾. Немалка част от местните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни предвиждат и „Консултиране на деца и родители за справяне с проблеми, свързани с употребата на наркотици“²²⁾. При една от комисииите вместо задача „Подобряване здравето на децата чрез социално-превантивна дейност“ съществува задача „Провеждане на спортни, образователни, културни и други мероприятия и дейности от МКБППМН“. Дейностите, предвидени към нея, са обособени в три категории – спортни, образователни и посещение на културни мероприятия, фестивали и театрални постановки от фокус групи от малолетни и непълнолетни лица, извършители на противообществени прояви. Към спортните дейности е предвидено състезание, което включва различни видове спорт, а към образователните дейности е предвидено провеждането на две анкети с учениците. Анкетите са свързани с домашното насилие и най-общо казано – с дистанционно или присъствено обучение²³⁾.

Берджухи Лефтерова, Силвия Младенова и Лиляна Стракова в своите трудове правят анализ на целите и задачите на здравното възпитание. Берджухи Лефтерова цитира Силвия Младенова, според която целта на „здравното възпитание, като специфична методико-педагогическа дейност,

е повишаването на здравната култура на населението и постигане на здравословен стил на живот“ (Lefterova 2016, 188; Mladenova 2009, 22). Задачите на здравното възпитание са разгледани от същите автори. Според Лиляна Стракова основните задачи са: „Укрепване на здравето и физическите сили на организма; развитие на основни двигателни умения и навици; закаляване и формиране на физическа устойчивост на неблагоприятни влияния; пропорционално и хармонично развитие на човешкото тяло и развитие и усъвършенстване на физическия облик, телесната структура и функции на организма“ (Strakova 2016, 310). Берджухи Лефтерова цитира Г. Проданов, според когото основните задачи на здравното възпитание са: „овладяване на определени знания за устройството и функциите на човешкото тяло, болестите, профилактиката им, дневния режим, закаляването, здравословното хранене, ползата от спорта и туризма, особености от употребата на наркотични вещества и много други; изграждане на система от потребности и убеждения за укрепване, повишаване на здравето; формиране на умения за самостоятелно здравословно поведение и използване на методите и похватите на самовъзпитанието; създаване на активна здравна позиция в обществото, водеща до укрепваща здравето обществена среда“ (Lefterova 2016, 189). Лиляна Стракова описва подробно съдържанието на здравното възпитание, но го разглежда като взаимно свързано с физическото възпитание. Според нея здравното възпитание включва: „основни двигателни качества на личността; развитие на пропорционалността на човешкото тяло; познания от историята на естетическата култура, анатомията и физиологията, данни от антропологични изследвания; знания за потребността от физически движения; представяне на физическото възпитание като неразделна част от здравното; определяне на изисквания към организацията на жизнената среда на децата“ (Strakova 2016, 311). От направения анализ на поставената цел и анализа на целите и задачите на здравното възпитание може да се заключи, че предвидените дейности съвпадат и задоволяват целите и задачите на здравното възпитание.

По заложената цел „Засилване на интереса на децата и младежите в извънкласни дейности, насърчаване на физическата активност, спорта и творческите способности“ четири от седемте месни комисии предлагат две задачи – „Увеличаване броя на децата, участващи в различни спортни, културни, развлекателни дейности, клубове по интереси и други занимания в свободното време“ и „Включване на децата в дейности, стимулиращи творческите им способности, и създаване на условия за творческа изява“⁽²⁴⁾. При две присъства само по една задача – или „Засилване на интереса на децата и младежите в извънкласни дейности, насърчаване на физическата активност, спорта и творческите способности“⁽²⁵⁾, или „Включване на децата в дейности, стимулиращи творческите им способности, и създаване на условия

за творческа изява²⁶⁾. Последната местна комисия предвижда две задачи, свързани с тази цел, а именно: „Мотивиране и интегриране за дейности по интереси – АРТ, дигитален свят, спорт, изкуства, литература“ и „Гражданско образование – екологосъобразна социализация на детската личност“²⁷⁾. Всички месни комисии са предвидили дейности, свързани с включване на ученици в различни спортни мероприятия, организирани от съответната общинска администрация. Предвидена е също информационна кампания „Безопасно лято“, организиране на различни конкурси – за рисунка, съчинения, презентации на различна тематика, отбелязване на различни празници. При две от месните комисии е заложено ученици с противообществени прояви да бъдат насочени към извънкласна дейност, организирана от Центъра за обществена подкрепа, при една да бъдат включени в конкретен клуб – клуб по шах и клуб по тенис на маса.

Според Атанас Попов „извънкласната възпитателна работа е организирана и целенасочена дейност, осъществявана от училището в извънучебното време, извънрамкитенакласа, новрамкитенаучилищетоилиизвъннего“ (Popov 1994, 7). Ключовият момент е, че се „осъществява от училището“. Това означава, че се организира в рамките на учебния ден или в почивни дни, но от преподаватели от училището.

Според Владислав Господинов при извънкласната дейност „силно изразен е класно-урочният характер“ (Gospodinov 2016, 292). Както Атанас Попов, така и Владислав Господинов смятат, че извънкласната дейност е пряко свързана с конкретни учебните предмети. И двамата учени са на мнение, че в извънкласната дейност участниците не е задължително да бъдат от един и същи клас или паралелка. В извънкласната дейност учениците могат да бъдат на различна възраст, т.е. от един образователен етап.

Според Владислав Господинов целта на извънучилищната дейност е „да бъдат създадени организационни и методически условия (извън училищните такива), които да дадат възможност за изява на определени потенциални възможности на детето“ (Gospodinov 2016, 293). Извънучилищните дейности притежават определени функции. В случая най-съществените са: „социализираща – предполага включването на индивида в различни варианти на социални взаимоотношения с оглед приобщаването към тях и възпитателна – съдейства за формиране на отношение към явленията“ (Gospodinov 2016, 294). Прави се разграничаването между извънкласни и извънучилищни дейности, тъй като дейности, организирани от Центъра за обществена подкрепа или от Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни, не са извънкласни, а извънучилищни. Не се провеждат на територията на училището, нито от учители, обучаващи ученика с противообществени прояви, а от други педагози. Включването на ученици с противообществ-

вени прояви в извънкласни и извънучилищни дейности според техните интереси заедно с останалите ученици ще улеснени тяхната социализация и ресоциализация.

Изводи

В плановете на всички комисии – Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и Училищна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни, най-съществено внимание се обръща внимание на здравното възпитание като компонент от съдържанието на възпитанието. Много сериозно внимание се обръща и на извънкласните и извънучилищните дейности – да се популяризират сред учениците и да се мотивират да участват в тях. Като такива дейности са предимно спортни и свързани с изкуството.

Дейностите, предвидени в анализираният планове за дейност на Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни и Училищна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни, свързани със здравословен начин на живот, изцяло задоволяват целите и задачите на здравното възпитание като компонент от съдържанието на възпитанието.

Задачата, свързана с извънкласните дейности, по-скоро трябва да бъде формулирана извънучилищни дейности, тъй като става въпрос за Местна комисия за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни.

Училищните комисии за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни не предвиждат включване на ученици с противообществени прояви в различни извънкласни дейности. Комисиите в своите годишни планове да предвидят дейност с учениците за повишаване интереса към извънкласните дейности. По този начин тези ученици ще се приобщат към колектива на групата и тяхната ресоциализация би била по-лесна.

БЕЛЕЖКИ

1. Закон за борба с противообществените прояви при малолетни и непълнолетни <http://www.ckbppmn.government.bg/documents/ad81271d29df35f7bf2b8829d2c98a30.pdf> 23.02.2022
2. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbppmn> 04.08.21г; Община Вършец. 2021. План за работа на МКБППМН при община Вършец за календарната 2021 година. <https://varshets.bg/municipality/documents/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D>

3. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbpmpmn> 04.08.21 г.; Община Криводол. 2021. План-програма за дейността на МКБППМН 2021 год. Община Криводол. <https://www.krivodol.com/bg/planove/> 04.08.21 г.; Община Струмяни. 2020. Програма за дейността на МКБППМН в община Струмяни за 2020 година. <https://www.strumyani.org/subsection-278-content.html> 04.08.21г.; Община Сърница. 2021. План за дейността на местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. <https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%->

BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.; Община Хисаря. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.; Столична община, район „Триадица“. План-програма МКБППМН <http://triaditza.org/wp-content/uploads/2020/11/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> 04.08.21г.

4. Пак там.

5. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbpmmn> 04.08.21г.; Община Вършец. 2021. План за работа на МКБППМН при община Вършец за календарната 2021 година. <https://varshets.bg/municipality/documents/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%92%D1%8A%D1%80%D1%88%D0%B5%D1%86%20-%202021.pdf> 04.08.21г.; Община Криводол. 2021. План-програма за дейността на МКБППМН 2021 год. Община Криводол. <https://www.krivodol.com/bg/planove/> 04.08.21 г.; Община Струмяни. 2020. Програма за дейността на МКБППМН в община Струмяни за 2020 година. <https://www.strumyani.org/subsection-278-content.html> 04.08.21 г.; Община Сърница. 2021. План за дейността на местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. <https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD%D0%B7%D0%B0-2021> 04.08.21г. Община Хисаря. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.;

6. Виж 2.

7. Столична община, район „Триадица“. План програма МКБППМН <http://triaditza.org/wp-content/uploads/2020/11/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf>

%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf 04.08.21г.

8. ОУ „Васил Априлов“. 2020. План за работа на УКБППМН през учебната 2020/2021 година. с. Градежница, общ. Тетевен <https://ouvasilaprilov.net/wp-content/uploads/2020/10/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021.pdf> 04.08.21г.; ОУ „Васил Евстатиев Априлов“. 2020. План за работа на УКБППМН 2020/2021. с. Хърлец, общ. Козлодуй <http://ou-vaprilov.com/files/2021/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021-%D0%B3..pdf> 25.08.21г.; ОУ „Св. Климент Охридски“. 2020. План за превенция на противообществени прояви на малолетни и непълнолетни за учебната 2020/2021 година. Бургас <http://www.ohridski-burgas.org/Dokumenti/2020-2021/Plan%20na%20UKPPMN.pdf> 04.08.21г.; ОУ „Св. Климент Охридски“. 2020. План за работа на комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни през учебната 2020/2021 година. с. Константиново, общ. Варна https://www.ou-kliment.com/_uploads/page_files/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%BD%D0%B0_%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021-6594.pdf 04.08.21г.; ПГСС „Земя“. 2020. План за дейността на училищната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Провадия. https://pgssprovidia.weebly.com/uploads/1/9/0/9/19096453/plan_kbppmn_2020-2021.pdf 04.08.2021г.; ПГИ „Иван Илиев“. 2019. План за работата на училищната комисия за превенция на противообществените прояви на учениците за учебната 2019/2020 година. Благоевград <https://pgiblg.com/wp-content/uploads/2019/09/UKPPPU-2019-2020.pdf> 04.08.21г.; СУ „Св. Паисий Хилендарски“. 2020. План за дейността на УКБППМН за учебната 2020/2021 година. с. Микрево, общ. Струмяни. <http://sou-mikrevo.eu/wp-content/uploads/2014/04/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021.pdf> 04.08.21г.
9. ОУ „Св. Климент Охридски“. 2020. План за превенция на противообществени прояви на малолетни и непълнолетни за учебната 2020/2021 година. Бургас <http://www.ohridski-burgas.org/Dokumenti/2020-2021/Plan%20na%20UKPPMN.pdf> 04.08.21г.; ПГИ „Иван Илиев“. 2019. План за работата на училищната комисия за превенция на противообществените прояви на учениците за учебната 2019/2020 година. Благоевград <https://pgiblg.com/wp-content/uploads/2019/09/UKPPPU-2019-2020.pdf> 04.08.21г.
10. ОУ „Васил Априлов“. 2020. План за работа на УКБППМН през учебната 2020/2021 година. с. Градежница, общ. Тетевен <https://ouvasilaprilov.net/wp-content/uploads/2020/10/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021.pdf>

%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021.pdf 04.08.21г; ОУ „Васил Евстатиев Априлов“. 2020. План за работа на УКБППМН 2020/2021. с. Хърлец, общ. Козлодуй <http://ou-vaprilov.com/files/2021/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D-2020-2021-%D0%B3.pdf> 25.08.21г; ОУ „Св. Климент Охридски“. 2020. План за работа на комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни през учебната 2020/2021 година. с. Константиново, общ. Варна https://www.ou-kliment.com/uploads/page_files/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%B0_%D0%A3%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D_2020-2021-6594.pdf 04.08.21г; ПГИ „Иван Илиев“. 2019. План за работата на училищната комисия за превенция на противообществените прояви на учениците за учебната 2019/2020 година. Благоевград <https://pgiblg.com/wp-content/uploads/2019/09/UKPPU-2019-2020.pdf> 04.08.21 г.

11. ПГСС „Земя“. 2020. План за дейността на училищната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Провадия. https://pgssprovadia.weebly.com/uploads/1/9/0/9/19096453/plan_kbppmn_2020-2021.pdf 04.08.2021 г.

12. Виж 3.

13. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbppmn> 04.08.21г

14. Виж 3.

15. Община Криводол. 2021. План-програма за дейността на МКБППМН 2021 год. Община Криводол. <https://www.krivodol.com/bg/planove/> 04.08.21г. и виж 7

16. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbppmn> 04.08.21 г; Община Криводол. 2021. План-програма за дейността на МКБППМН 2021 год. Община Криводол. <https://www.krivodol.com/bg/planove/> 04.08.21 г; Община Сърница. 2021. План за дейността на местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. <https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD>

%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.; Община Хисаря. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.; 14. Столична община, район „Триадица“. План-програма МКБППМН <http://triaditza.org/wp-content/uploads/2020/11/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> 04.08.21г.

17. Община Сърница. 2021. План за дейността на местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. [https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.](https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.;) Община Хисаря. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.

18. Виж 7 и 13.

19. Виж 3.

20. Виж 15.

21. Виж 7.

22. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbprrmn> 04.08.21г.; Община Сърница. 2021. План за дейността на местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. [https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.](https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021 04.08.21г.;) Община Хисаря. 2020. План-програма

- за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.; Столична община, район „Триадница“. План-програма МКБППМН <http://triaditza.org/wp-content/uploads/2020/11/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> 04.08.21г.
23. Община Вършец. 2021. План за работа на МКБППМН при община Вършец за календарната 2021 година. <https://varshets.bg/municipality/documents/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%9A%D0%91%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%9D%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%92%D1%8A%D1%80%D1%88%D0%B5%D1%86%20-%202021.pdf> 04.08.21г.
24. Община Видин. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН – Община Видин 2020 година. <https://vidin.bg/wps/portal/vidin/administration/mkbpmpn> 04.08.21 г.; 08.21 г.; Община Криводол. 2021. План-програма за дейността на МКБППМН 2021 год. Община Криводол. <https://www.krivodol.com/bg/planove/> 04.08.21г.; Община Сърница. 2021. План за дейността на Местна комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетни и непълнолетни в община Сърница за 2021 година. <https://www.sarnitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5/615-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%BA%D0%B1%D0%BF%D0%BF%D0%BC%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-2021> 04.08.21г.; Община Хисаря. 2020. План-програма за дейността на МКБППМН. <https://hisar.bg/hisar/%d0%be%d0%b1%d1%89%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b0-%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d0%b8/%d0%bc%d0%ba%d0%b1%d0%bf%d0%bf%d0%bc%d0%bd/> 04.08.21г.
25. Виж 23.
26. Община Струмяни. 2020. Програма за дейността на МКБППМН в община Струмяни за 2020 година. <https://www.strumyani.org/subsection-278-content.html>, 04.08.21г.
27. Виж 7.

ЛИТЕРАТУРА

- БОЯНОВА, В., ТЕОДОСИЕВ, К. & ЙОРДАНОВА, Б., 2021. Изследване на взаимодействието между формалното и неформалното здравно образование. *Педагогика*. **93**(9), 1230 – 1244.
- ГОСПОДИНОВ, В., 2016. *Процесът на възпитанието в извънучилищна среда*. София: Св. Климент Охридски.
- КАЛПАЧКИ, БЛ., 2019. Превантивните аспекти на спортната дейност. *Спорт & Наука*, 79 – 85.
- ЛЕФТЕРОВА, Б., 2016. *Здравно възпитание на деца и подрастващи*. София: Св. Климент Охридски.
- МЛАДЕНОВА, С., 2009. *Здравно образование*. София. Артик 2001.
- ПОПОВ, АТ., 1994. *Извънкласна и извънучилищна дейност с учениците*. Благоевград: Неофит Рилски.
- ПОПОВА, С., КАЛПАЧКИ, Б., 2018. Специфика на възпитанието в спортните клубове: актуалност и предизвикателства. *Педагогика*, **90**(7), 943 – 952.
- СТРАКОВА, Л., 2016. Физическо и здравно възпитание и развитие. В: *Теория на възпитанието*. София „Веда Словена“ – ЖГ.
- ТАКВОРЯН-СОЛАКЯН, Б., 2016. Някои посоки и превенция на насилието, агресивността и девиацията сред учениците. *Педагогика*, **88**(5), 602 – 629.

REFERENCES

- BOYANOVA, V., TEODOSIEV, K. & YORDANOVA, B. 2021. Izsledvane na vzaimodeystviето mezhdu formalното i neformалното zdravno obrazovanie. *Pedagogika-Pedagogy*, **93**(9), 1230 – 1244 [In Bulgarian].
- GOSPODINOV, V., 2016. *Procesat na vazpitanieto v izvanuchilishtna sreda*. Sofia: Kliment Ohrodski [In Bulgarian].
- KALPACHKI, BL., 2019. Prevantivni aspekti na sportnata deinost. *Sport & Nauka*, 79 – 85 [In Bulgarian].
- LEFTEROVA, B., 2016. *Zdravno vazpitanie na decata i podrastvashtite*. Sofia: Sv. Kliment Ohrodski [In Bulgarian].
- MLADENOVA, S., 2009. *Zdravno obrazovanie*. Sofia. Artik 2001 [In Bulgarian].
- POPOV, AT., 1994. *Izvanklasna i izvanuchilishtna deinost s uchenicite*. Blagoevgrad: Neofit Rilski [In Bulgarian].
- POPOVA, S., KALPACHKI, B., 2018. Spetsifika na vazpitanieto v sportnite klubove: aktualnost i predizvikatelstva. *Pedagogika- Pedagogy*. **90**(7), 943 – 952 [In Bulgarian].
- STRAKOVA, L., 2016. Fizihesko i zdravnovazpitanie i razvitie. Sofia: Veda Slovena – JG [In Bulgarian].

TAKVORIAN-SOLAKIAN, B., 2016. Nyakoi posoki i preventsiya na nasiliето, agresivnostta i deviatsiyata sred uchenitsite. *Pedagogika-Pedagogy*, **88**(5), 602 – 629 [In Bulgarian].

PREVENTIVE PROCEEDINGS OF COMMISSINS FOR COMBATING OF ANTI-SOCIAL ACTS AMONG UNDER AGE AND MINOR PEOPLE

Abstract. This article presents a detailed analysis of the activities of the local commissions for combating anti-social behavior in minors and the activities of school commissions for combating anti-social behavior in minors. The purpose of the study is to establish which of the components of the content of education are represented in the preventive activities of the commissions and to what extent they satisfy the goals and objectives of the respective component of the content of education. The connection between the correctional activity and the set goals of the re-education process is also sought, according to the Theory of Education.

Seven action plans of the local commissions for combating anti-social behavior in minors and seven action plans of school commissions for combating anti-social behavior in minors were analyzed. After the analysis of the already mentioned plans, the connection between the set activities and the goals and objectives of health education is proved, as well as the connection between the participation of students in extracurricular and extracurricular activities and the prevention of anti-social behavior.

Keywords: local and school commission; anti-social acts; education; extracurricular activities; out-of-school activities

✉ **Dr. Lyubka Atanasova, Assist. Prof.**

ORSID ID: 0000-0003-2923-5578

Faculty of Pedagogy

South-West University Neofit Rilski

Blagoevgrad, Bulgaria

E-mail: liubka_81@swu.bg